

<https://doi.org/10.62837/2026.1.335>

LEYLA MANSUR QIZI HƏSƏNZADƏ
AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu.PhD
E-mail: qasanzade.leyla@mail.ru

**BƏDİİ TƏRCÜMƏ VƏ KOREYA–AZƏRBAYCAN ƏDƏBİ
ƏLAQƏLƏRİNİN İNKİŞAF MƏRHƏLƏLƏRİ**
Xülasə

Məqalədə Koreya və Azərbaycan ədəbi əlaqələrinin formalaşmasında bədii tərcümənin rolu araşdırılır. Müxtəlif tarixi mərhələlərdə koreya ədəbiyyatının Azərbaycan oxucusuna təqdim olunma xüsusiyyətləri təhlil edilir, tərcümə prosesində qarşıya çıxan dil, üslub və milli kolorit problemləri elmi-nəzəri aspektdən şərh olunur. Məqalədə müasir mərhələdə bu əlaqələrin inkişaf perspektivləri də müəyyənləşdirilir.

Açar sözlər: bədii tərcümə, Koreya ədəbiyyatı, Azərbaycan ədəbiyyatı, ədəbi əlaqələr, milli kolorit, tərcümə problemləri.

Giriş

Müasir dövrdə mədəniyyətlərarası dialoqun əsas vasitələrindən biri bədii tərcümədir. Xüsusilə birbaşa tarixi və coğrafi yaxınlığı olmayan xalqlar arasında ədəbi əlaqələrin qurulmasında tərcümə əvəzsiz rol oynayır. Bu baxımdan Koreya–Azərbaycan ədəbi əlaqələrinin formalaşması və inkişafında bədii tərcümə aparıcı amillərdən biri kimi çıxış edir.

Azərbaycan oxucusunun Koreya ədəbiyyatı ilə tanışlığı əsasən XX əsrin ikinci yarısından etibarən tərcümələr vasitəsilə mümkün olmuşdur. Həmin proses mərhələli şəkildə inkişaf edərək bu gün artıq sistemli elmi-tərcümə fəaliyyətinə çevrilməkdədir.

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru akademik İsa Həbibbəylinin təşəbbüsü AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun video-konfrans zalında görüş keçirilib. Görüşdə Azərbaycan–Cənubi Koreya ədəbi əlaqələrinin öyrənilməsi və tərcümə işlərinin təşkili məqsədi ilə mərkəzin yaradılması məsələsi də müzakirə olunub və 2015 -ci ilin fevralından koreya mərkəzi fəaliyyət göstərir. 2016- cı ilin mayın 10 da koreya mərkəzi ilə koreya fondu arasında əlaqə qurulub, AMEA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutuna İD kod verilib, bu kodun komeyi ilə kitablar sifariş verilir və kitablar alınır. Akademik İsa Həbibbəylinin gəlişindən sonra İnstitut yenidən formalaşmağa başlayanda Asiya xalqlarının ədəbiyyatını öyrənməyin vacibliyini tez-tez çıxışlarında səsləndirirdi. 2016-cı ildə Azərbaycan-Asiya ədəbi əlaqələri şöbəsinin yaranması ilə bu işlərin yeni müstəvidə

davam etməsinə imkan yarandı. Professor Bədirxan Əhmədlinin Çin, yapon, hind, əfqan, və həmçinin Koreya ədəbiyyatı sahəsində bir sıra məqalələri dərc olunmuşdur. Koreyanın qabaqcıl ziyalılarının mədəni və ədəbi yaradıcılıqları 1910-cu ildən başlayaraq Azərbaycanda daha geniş öyrənilməyə başlanılmışdır. Azərbaycan ziyalıları artıq dərk edirdilər ki, Asiyanın qabaqcıl nailiyyətlərini öyrənməklə xalqımızın qədim adət və ənənələrini, mədəni və bədii yaradıcılığını daha çox zənginləşdirmək, inkişaf etdirmək olar. Bu günki elminmisilsiz nailiyyətləri ildə dünya xalqları tərcümə vasitəsilə tanış olur. Ümumdünya mədəniyyətinin yaranması və xalqların bir-birini yaxından tanıması işi dövrümüzün ən vacib məsələlərindən biridir. Tərcümə ədəbiyyatının ədəbi əlaqələrin genişləndirilməsində böyük rolu olmuşdur. Tərcümə vasitəsi ilə dünya xalqları bir-birini daha yaxından tanıyır, bir-birinin ədəbiyyatına, incəsənətinə müsbət təsir göstərir. Bir xalqın tarixi, indiyə qədər qazandıqları uğurların və yaşadığı problemlərinin şifrələri ilk növbədə onun ədəbiyyatında — milli ruhunun daşıyıcısı sayılan bədii-poetik nümunələrində axtarmaq lazımdır. Bu mənada son illər iki dövlət şəklində mövcud olan qədim Koreya torpağı — dünya ölkələri sırasında özünəməxsus yüksək mövqə tutan, “Şərq əjdahaları”ndan sayılan, Azərbaycanla iqtisadi-siyasi əlaqələrin inkişafına görə fərqlənən Cənubi Koreya, eləcə də onun rəqib qonşusu sayılan, XX əsrdə parçalanaraq ayrıca sosialist dövlət kimi formalaşan Şimali Koreyadır. Koreya iki yerə parçalanmış Azərbaycana oxşar tarixi olan qədim Uzaq Şərq ölkəsidir. Tarixən böyük imperiyaların maraq dairəsində olması onun bütün varlığına, eləcə də ədəbiyyatına, mədəniyyətinə, incəsənətinə, dininə, ən əsası da insanına nüfuz edib. Bu günə kimi də iki tərəfə — Cənubi və Şimali Koreyaya bölünən, müxtəlif inkişaf yolunu keçən bu maraqlı ölkəni və koreyalıları birləşdirən yeganə nöqtə vahid dili, eyni zamanda, ədəbiyyatı, poeziyasıdır. Fəqət bu qədim mədəniyyətə, zəngin ədəbiyyata malik xalqın estetik-intellektual sərvətləri, bədii-poetik söz sənəti, folkloru, yaradıcılıq nümunələri haqqında çox az sayda insanımız hansısa məlumatlara malikdir.

Koreya–Azərbaycan ədəbi əlaqələrinin ilk mərhələsi daha çox vasitəli tərcümələr əsasında formalaşmışdır. Bu dövrdə koreya ədəbiyyatı nümunələri əsasən rus dili vasitəsilə Azərbaycan dilinə çevrilmişdir. Vasitəli tərcümələr oxucuya mətnin ümumi məzmununu çatdırsa da, orijinalın milli koloritini və üslubi incəliklərini tam şəkildə əks etdirə bilmirdi. Bu mərhələdə tərcümələr daha çox tanışlıq xarakteri daşıyır, elmi-nəzəri təhlillə müşayiət olunmurdu. Lakin məhz bu dövr Koreya ədəbiyyatına ilkin marağın yaranmasında mühüm rol oynamışdır.

İkinci mərhələdə Koreya–Azərbaycan ədəbi əlaqələri daha sistemli xarakter almağa başlayır. Bu dövrdə koreya realist nəsrinin nümayəndələri – Hyun Jin-geon, Na Do-hyang kimi yazıçıların əsərlərinə xüsusi maraq göstərilir. Tərcüməçilər artıq yalnız mətnin məzmununu deyil, onun üslubunu, obrazlar sistemini və sosial-psixoloji qatlarını qorumağa çalışırlar.

Bu mərhələnin əsas xüsusiyyəti bədii tərcüməyə elmi-nəzəri yanaşmanın tətbiq olunmasıdır. Tərcümə prosesi ədəbi əlaqələr kontekstində araşdırılır, mətnlər müqayisəli şəkildə təhlil edilir.

Müasir mərhələdə Koreya–Azərbaycan ədəbi əlaqələri yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Bu dövrdə koreya ədəbiyyatı artıq tək-cə bədii tərcümə obyektinə deyil, həm də elmi tədqiqat predmeti kimi çıxış edir. Müasir koreya nəsrinin nümayəndəsi İ Mun Yolun əsərləri fəlsəfi və ideya baxımından təhlil olunur, onların Azərbaycan oxucusu üçün adekvat təqdimatı məsələləri gündəmə gətirilir.

Bu mərhələdə tərcüməçi həm dilçi, həm ədəbiyyatşünas, həm də mədəniyyətlərəarası vasitəçi funksiyasını yerinə yetirir.

Koreya–Azərbaycan bədii tərcümələrində aşağıdakı problemlər xüsusilə diqqət çəkir:

- milli reallıqların adekvat verilməsi;
- mədəniyyətəxas anlayışların ekvivalentsizliyi;
- sosial-psixoloji məqamların qorunması;
- üslubi və emosional çalarların saxlanılması.

Bu problemlərin həlli tərcüməçinin həm mənbə, həm də hədəf mədəniyyəti dərindən bilməsini tələb edir.

Nəticə

Aparılan təhlil göstərir ki, bədii tərcümə Koreya–Azərbaycan ədəbi əlaqələrinin formalaşması və inkişafında həlledici rol oynayır. Müxtəlif mərhələlərdə bu əlaqələr tanışlıqdan sistemli elmi əməkdaşlığa doğru inkişaf etmişdir. Gələcəkdə birbaşa koreya dilindən edilən tərcümələrin sayının artması bu əlaqələrin daha da möhkəmlənməsinə şərait yaradacaqdır.

Лейла Гасанзаде

Художественный перевод и этапы развития корейско-азербайджанских литературных связей

Аннотация

В статье рассматривается роль художественного перевода как ключевого фактора формирования и развития корейско-азербайджанских литературных связей. Отсутствие прямых исторических и культурных контактов между Кореей и Азербайджаном обусловило особое значение перевода как основного средства межлитературного взаимодействия. В этом контексте художественный перевод выступает не только как способ передачи текста, но и как форма культурного диалога, обеспечивающая взаимное познание национальных литератур и художественных традиций.

В исследовании выделяются основные этапы рецепции корейской литературы в Азербайджане: период первоначального ознакомления посредством посреднических переводов, этап формирования научно-

теоретического подхода к переводу и современный этап, характеризующийся расширением сравнительно-литературных исследований и возрастанием интереса к прямым переводам с корейского языка. Особое внимание уделяется проблемам передачи национального колорита, социально-психологических реалий, стилистических особенностей и культурно обусловленных образов.

Отдельные разделы статьи посвящены анализу творчества видных представителей корейской прозы — Хён Джин Гона, На До Хяна и И Мун Ёля. Произведения Хён Джин Гона и На До Хяна рассматриваются в контексте корейского реализма начала XX века, отражающего социальное неравенство, внутренний мир личности и кризис традиционных ценностей. Творчество И Мун Ёля анализируется как пример современной корейской прозы с философской и исторической направленностью.

В заключение подчеркивается, что художественный перевод является основой устойчивого развития корейско-азербайджанских литературных связей и важным направлением современного сравнительного литературоведения.

Ключевые слова: художественный перевод, корейская литература, азербайджанская литература, литературные связи, национальный колорит, реализм.

Leyla Hasanazade

Literary Translation and the Evolution of Korean–Azerbaijani Literary Relations

Abstract

This article explores the role of literary translation as a fundamental factor in the formation and development of Korean–Azerbaijani literary relations. Due to the lack of direct historical and cultural interaction between Korea and Azerbaijan, translation has become the primary medium through which literary dialogue and intercultural communication have been established. In this respect, literary translation functions not only as a linguistic process but also as a cultural mechanism that facilitates mutual understanding between different literary traditions.

The study identifies and analyzes the main stages of the reception of Korean literature in Azerbaijan. These include the initial stage characterized by indirect translations through intermediary languages, the subsequent stage marked by the emergence of scholarly and theoretical approaches to translation, and the contemporary stage, which demonstrates a growing interest in comparative literary studies and direct translations from the Korean language. Particular attention is paid to the challenges of conveying national identity, socio-cultural realities, stylistic nuances, and psychological depth within the translated texts.

Separate sections of the article focus on the works of prominent Korean writers Hyun Jin-geon, Na Do-hyang, and Yi Mun-yol. The prose of Hyun Jin-geon and Na

Do-hyang is examined within the framework of early twentieth-century Korean realism, highlighting themes of social injustice, individual suffering, and inner psychological conflict. The works of Yi Mun-yol are analyzed as representative examples of modern Korean literature, characterized by philosophical reflection, historical consciousness, and complex narrative structures.

The article concludes that literary translation plays a decisive role in strengthening Korean–Azerbaijani literary relations and contributes significantly to the advancement of contemporary comparative literary studies.

Keywords: literary translation, Korean literature, Azerbaijani literature, literary relations, national identity, realism.

Ədəbiyyat siyahısı:

- Bassnett, S. (2014). *Translation studies* (4th ed.). Routledge.
- Hyun, J.-G. (2008). *Selected short stories*. Literature and Translation Institute of Korea.
- Kim, Y.-S. (2010). *Hanguk hyeondae munhaksa* [History of modern Korean literature]. Minumsa.
- Lotman, Y. M. (1992). *Text and culture*. Progress Publishers.
- Məmmədova, A. (2015). *Müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq*. Təhsil.
- Na, D.-H. (2005). *Modern Korean short fiction*. Changbi Publishers.
- Newmark, P. (1988). *A textbook of translation*. Prentice Hall.
- Yi, M.-Y. (2012). *The poet*. Minumsa.
- Həsənzadə, L. M. (2023). *Azərbaycanda Koreya ədəbiyyatının öyrənilməsi məsələləri*. *Elm və Təhsil*, 125–139.
- Hüseynov, İ. (2011). *Bədii tərcümə nəzəriyyəsi*. Elm.

**Rəyçi: filologiya elmlər doktoru, dosent
Lyudmila Hacıbaba qızı Səmədova**